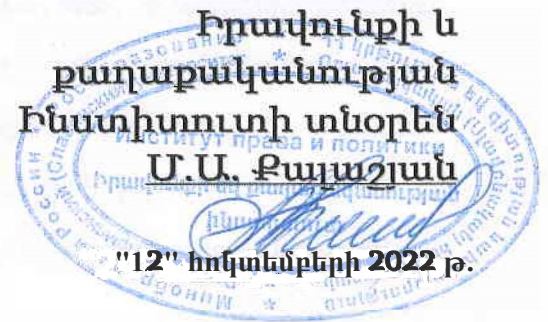

**ԲՄԿ ՊՈՒՀ ՌՈՒՍ-ՀԱՅԿԱԿԱՆ (ՍԼԱՎՈՆԱԿԱՆ)
ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ**

Հաստատում եմ՝

**Ինստիտուտ՝ Իրավունքի և քաղաքականության
Ամբիոն՝ Քրեական իրավունքի և քրեական
դատավարության իրավունքի**

Հեղինակ՝ Հովհաննիսյան Ա.Ա.

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

**Դասընթաց՝ Դատաբժշկական փորձաքննության
առանձնահատկությունները**

Մագիստրոսական ծրագիր՝ 042802.03.7 Կրիմինալիստիկա

**Դասիչ մասնագիտություն՝ 042802.00.7 Իրավական
ուսումնասիրություններ**

ԵՐԵՎԱՆ

1. Ներածություն.

"Դատաբժշկական փորձաքննության առանձնահատկությունները" դասընթացը հատուկ դասընթաց է բարձրագույն իրավաբանական կրթության առարկաների համակարգում: Այն օգնում է գիտության եւ տեխնիկայի ժամանակակից ձեռքբերումների հիման վրա հանցագործությունների բացահայտման, հետաքննության եւ կանխարգելման գործում դատաբժշկական փորձաքննության հնարավորությունների օգտագործման վերաբերյալ պատկերացումների ձեւավորմանը: Այս դասընթացի ուսումնասիրության Հիմնական օբյեկտներն են դատաբժշկական փորձաքննությունների նշանակման եւ արտադրության ընդհանուր գիտական, իրավական եւ կազմակերպչական դրույթները, ավանդական եւ նոր դատաբժշկական փորձաքննությունների որոշ տեսակներ: Տրվում են դատաբժշկական փորձաքննությունների տարբեր տեսակների հետազոտման առարկայի, օբյեկտների եւ մեթոդիկաների բացատրություններ:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները

"Դատաբժշկական փորձաքննության առանձնահատկությունները" դասընթացը նպատակ ունի ցույց տալ հանցագործության դեմ պայքարի պրակտիկայում դատաբժշկական գիտության եւ տեխնիկայի ձեռքբերումների ներդրման կարեւոր դերը, այդ թվում՝ առանձին դատաբժշկական փորձաքննությունների առանձին տեսակների մեթոդիկաների մշակման եւ արտադրության կազմակերպման խնդիրների ուսումնասիրությունը:

Այս դասընթացի կարեւորագույն խնդիրներն են՝

- դատաբժշկական փորձաքննությունների նշանակման և արտադրության հիմնական դրույթների ուսումնասիրություն;
- դատաբժշկական փորձաքննությունների նշանակման և արտադրության հիմնական դրույթների ուսումնասիրություն;
- արդիական դատաբժշկական փորձաքննությունների ուսումնասիրություն:

2.1. Կրթական վերջնարդյունքները

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողները **պետք է իմանան՝**

- դատաբժշկական փորձաքննության հասկացությունը եւ էությունը;
- դատաբժշկական փորձաքննության անցկացման իրավական և կազմակերպչական հիմունքները;
- դատական բժշկության ինստիտուտի նշանակությունը իրավակիրառ պրակտիկայում:

կարողանան՝

- օգտագործել հատուկ տերմինաբանություն, գործնականում վերլուծել և համեմատել ստացած եզրակացությունները
- սահմանել հանցագործությունների քննության ընթացքում անհրաժեշտ դատաբժշկական փորձաքննությունների անցկացումը
- արձանագրել կենսաբանական մահը (սահմանել մահվան հավաստի նշաններ
- նկարագրել դիակը նրա հայտնաբերման (պատահարի)վայրում և այլն

ունակ լինեն՝

- իրականացնել դիակի և դրա մասերի արտաքին հետազոտություն՝
- դիակի դատաբժշկական փորձաքննություն իրականացնել թունավորման մահացու դեպքերում
- տիրապետել իրեղեն ապացույցների ամրագրման եւ առգրավման մեթոդիկային
- մեկնաբանել եւ վերլուծել լրացուցիչ գործիքային եւ / կամ լաբորատոր հետազոտությունների ստացված արդյունքները

ԲՄԿ ՊՈՒՀ Ռուս-Հայկական (Մլավոնական) համալսարան

2.2. Դասընթացի աշխատատարության բաշխումն ըստ ուսումնական աշխատանքի տեսակների (ակադեմիական ժամերով)

Ուսումնական աշխատանքների տեսակները	Ամբողջը, ակ. ժամ.	Բաշխում ըստ կիսամյակների					
		1 Կիս. .	2 Կի ու.	3 Կի ու.	4 Կիս .	5 Կիս.	6 Կի ու.
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Ըստ կիսամյակի ընդհանուր դասընթացի ուսուցման ծանրաբեռնվածությունը	72		72				
1.1. Լսարանային պարապմունքներ:	18		18				
1.1.1. Դասախոսություններ	10		10				
1.1.2. Գործնական պարապմունք	8		8				
1.2. Ինքնուրույն աշխատանք	54		54				
Անփոփիչ ստուգում (քննություն, ստուգարք)	ստու ղգա րք		ստ ուգ ար ք				

2.3. Դասընթացի թեմատիկ պլան

Դասընթացի բաժինները և թեմաները	Ընդհանուր (ակ. ժամ)	Դասախոսություններ (ակ. ժամ)	Գործն. պարապմունք (ակ. ժամ)	Պարապմունքների այլ տեսակներ (ակ. ժամ)
Բաժին 1. Դատաբժշկական փորձաքննության նախապատրաստման, նշանակման և անցկացման ընդհանուր հարցեր				
Թեմա 1. Դատաբժշկական փորձաքննության հասկացությունը, կառուցվածքը եւ զարգացումը: դատաբժշկական փորձաքննության տարբերությունը հատուկ գիտելիքների օգտագործման այլ ձևերից	7	1		6

ԲՄԿ ՊՈՒՀ Ռուս-Հայկական (Սլավոնական) համալսարան

Թեմա 2. Դատաբժշկական փորձաքննության նախապատրաստումը և նշանակումը	7	1		6
Թեմա 3. Դատաբժշկական փորձաքննության նախապատրաստման, նշանակման եւ անցկացման ընթացակարգային կարգը: Փորձագետի եզրակացությունը եւ ցուցմունքները:	10	2	2	6
Բաժին 2. Դատաբժշկական վնասվածքաբանություն և թանատոլոգիա				
Թեմա 1. Դատաբժշկական վնասվածքաբանության ընդհանուր հարցեր	8	1	1	6
Թեմա 2. Մահ	8	1	1	6
Թեմա 3. Դիակների և կենդանի անձանց դատաբժշկական	6			6
Բաժին 3. Դատաբժշկական թունաբանություն				
Թեմա 1. Թույն	10	2	2	6
Բաժին 4. Իրեղեն ապացույցները				
Թեմա 1. Դատական բժշկության մեջ իրեղեն ապացույցները	8	1	1	6
Բաժին 5. Դատաբժշկական փորձաքննություն՝ ըստ գործերի նյութերի				
Թեմա 1. Բժշկական անձնակազմի կողմից մասնագիտական և պաշտոնական պարտականությունների խախտումների գործերով դատաբժշկական փորձաքննություն	8	1	1	6
Ընդամենը	72	10	8	54

3. Դասընթացի բաժինները և թեմաները

Բաժին I. Դատաբժշկական փորձաքննության նախապատրաստման, նշանակման և անցկացման ընդհանուր հարցեր

Թեմա 1. Դատաբժշկական փորձաքննության հասկացությունը, կառուցվածքը և զարգացումը: դատաբժշկական փորձաքննության տարբերությունը հատուկ զիտելիքների օգտագործման այլ ձևերից

Դատական բժշկության հասկացությունը, առարկան, մեթոդը, համակարգը: Դատական բժշկության բովանդակությունը, ընդհանուր և մասնավոր խնդիրները:

Թեմա 2. Դատաբժշկական փորձաքննության նախապատրաստումը և նշանակումը

Դատաբժշկական փորձաքննություն, փորձաքննություն, բժշկական փորձաքննություն: Իրավական և կազմակերպչական հիմքերը. Հասկացությունը, օբյեկտները, տեսակները: Հայաստանում դատաբժշկական ծառայության կազմակերպումն ու կառուցվածքը. Դատաբժշկական փորձաքննության Բյուրոյի կառուցվածքը և հիմնական խնդիրները: Դատաբժշկական փորձաքննության անցկացման կարգը:

Թեմա 3. Դատաբժշկական փորձաքննության նախապատրաստման, նշանակման և անցկացման ընթացակարգային կարգը: փորձագետի եզրակացությունը և ցուցմունքները:

Զննման արձանագրությունը: Դատաբժշկական փորձաքննության նշանակման դատավարական կարգը. Որոշում, որոշում դատաբժշկական փորձաքննություն նշանակելու մասին: Դատաբժշկական փորձաքննության անցկացման դատավարական կարգը: Փորձագետի եզրակացությունը և ցուցմունքները: Փորձագետի եզրակացության գնահատումը:

Բաժին II. Դատաբժշկական վնասվածքաբանություն և թանատոլոգիա

Թեմա 1. Դատաբժշկական վնասվածքաբանության ընդհանուր հարցեր

Ընդհանուր հասկացությունն առողջությանը վնաս պատճառելու մասին: Առողջությանը վնաս պատճառելու և վնասվելու հետմահու լինելիության որոշումը: Մեխանիկական, ջերմաստիճանային, հրազենային եւ արտաքին գործոնների այլ հարուցիչների կողմից առողջությանը պատճառված վնասի բնութագիրը:

Թեմա 2. Մահ

Վարդապետությունը մահվան. Դիակային երեւոյթներ (վաղ եւ ուշ): Դիակների պահպանման, կոնսերվացման և բալզամացման արհեստական եղանակներ: Դիակային երեւոյթների եւ լաբորատոր մեթոդներով մահվան առաջացման ժամանակի որոշումը:

Թեմա 3. Դիակների և կենդանի անձանց դատաբժշկական փորձաքննություն

Դիակի զննումը նրա հայտնաբերման վայրում, կարգն ու հերթականությունը: Դիակի դատաբժշկական փորձաքննության անցկացման կարգն ու հաջորդականությունը: Մասնատված և կմախքային դիակների փորձաքննություն: Դիակի կրկնակի ուսումնասիրություն և արտաշիբիում: Առողջության վնասի ծանրության փորձաքննությունը, անցկացման կարգը եւ առիթները: Առողջությանը պատճառված վնասի դատաբժշկական փորձաքննություն:

Բաժին III. Դատաբժշկական թունաբանություն

Թեմա 1. Թույն

Ընդհանուր հասկացությունը, մարմնի վրա առանձին թունավոր նյութերով թունավորման գործողության առանձնահատկությունները: Մննդային թունավորում.

Բաժին IV. Իրեղեն ապացույցները

Թեմա 1. Դատական բժշկության մեջ իրեղեն ապացույցները

Կենսաբանական ծագման իրեղեն ապացույցները, դրանց հետազոտման կարգը: Իրեղեն ապացույցների դատաբժշկական փորձաքննություն:

Բաժին V. Դատաբժշկական փորձաքննություն՝ ըստ գործերի նյութերի

Թեմա 1. Բժշկական անձնակազմի կողմից մասնագիտական և պաշտոնական պարտականությունների խախտումների գործերով դատաբժշկական փորձաքննություն

Բժիշկների մասնագիտական իրավախախտումները եւ նրանց համար քրեական պատասխանատվությունը: Կյանքի եւ առողջության դեմ ուղղված հանցագործություններ: Բժշկական սխալներ, դժբախտ պատահարներ բժշկական պրակտիկայում:

4. Գրականություն

1. ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգիրք, ընդունվել է Ազգային ժողովի կողմից 1 հուլիսի 1998 թ.
2. ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգիրք, ընդունվել է Ազգային ժողովի կողմից 30.06.2021 թ.
3. Ենգիբարյան Վ. Գ., Դավթյան Լ. Դատական փորձաքննության և փորձագետի եզրակացության հասկացությունը և նշանակությունը ՀՀ քրեական դատավարությունում | Դատական իշխանություն, No. 10-11/146-147, 2011, (89- 98 էջեր)
4. Ենգիբարյան Վ. Գ. Դատական փորձաքննությունների արդի հիմնախնդիրները | Երևան, ԵՊՀ հրատ., 2007, 128 էջ
5. Ենգիբարյան Վ. Գ. Նկատառումներ ՀՀ քրեական դատավարության նոր օրենսգրքի՝ փորձաքննություններին վերաբերող դրույթների վերաբերյալ | Պետություն և իրավունք, Եր., 2021, թիվ 2 (90), 84-95 էջեր

6. Ենգիբարյան Վ. Գ. Դատական փորձաքննություն նախաձեռնող մարմինների համակարգն ըստ ՀՀ քրեական դատավարության նոր օրենսգրքի նախագծի | Պետություն և իրավունք, N 2 (64), Երևան, 2014, էջեր 45-52
7. Ենգիբարյան Վ. Գ., Չախոյան Ա. Դատական փորձաքննությունների հիմնադրույթներն ըստ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի նախագծի | Պետություն և իրավունք, No. 1 (59), 2013, 85-106 էջերս
8. Չախոյան Ա. Մասնագետի հատուկ գիտելիքների և դրանց կիրառման քրեադատավարական և կրիմինալիստիկական հիմնախնդիրները | ԵՊՀ հրատ., Երևան, 200 էջ:
9. «Ժամանակակից գիտական տեխնոլոգիաների և մեթոդների կիրառումը փորձաքննության ոլորտում» Միջազգային գիտաժողովի նյութեր, Երևան-Ծաղկաձոր, 16-17 հունիսի 2015թ./ ՀՀ ԳԱԱ Փորձաքննությունների ազգային բյուրո, խմբ. Խորհուրդ՝ Ա.Ջավադյան և ուրիշ.- Երևան-Ծաղկաձոր, 2015, 245 էջ:
10. «Դատափորձագիտական գործունեության արդի հարցերը, դատական փորձագիտության եվ քրեագիտության ժամանակակից խնդիրները, զարգացման միտումներն ու հեռանկարները» միջազգային գիտագործնական գիտաժողովի նյութերի (թեզիսների) ժողովածու նվիրված հայաստանի հանրապետության գիտությունների ազգային ակադեմիայի «փորձաքննությունների ազգային բյուրո» պոսակ-ի հիմնադրման 15-ամյակին 2019թ. սեպտեմբերի 25-27, Երևան
11. Forensic Medicine. Handout for foreign students. Vardanyan Sh., Arsenyan K. Yerevan, 2015, 166 p.
12. Варданыян Ш.А. Учебник по судебной медицине. Ереван, 2018.
13. Веселовский Н.В., Коваленко А.Е., К.А. Наркотики. Москва, 2008.
14. Попов В.Л., Шигеев В.Б., Кузнецов П.Е. Судебно-медицинская баллистика. Санкт-Петербург, 2002.

15. Хохлов В.В. Руководство по судебной медицине. Смоленск, 1998.
16. Щедрин С.Ф., Горько С.И., Николаев В.Н. Судебная медицина для юристов..Москва, 2005.